

Energieleveranciers

‘Er is echt strenger toezicht nodig’

1 op de 50 Nederlandse huishoudens had een contract bij een energieleverancier die het afgelopen halfjaar verdween. Energie-expert Peter van der Wilt legt uit hoe de risico’s hiervan voor consumenten flink omlaag kunnen.

● In 2021 gingen acht energieleveranciers failliet of stopten. Zeven daarvan noemden de enorm gestegen energieprijzen als reden. Ze hadden de contracten van hun klanten onvoldoende met lange-termijn-inkoopcontracten afgedekt. Misschien speculeerden ze op prijsdalingen. En hoopten ze dat ze de tegen (onverantwoord?) lage tarieven toegezegde energie later voor een nog lagere prijs op de dagmarkt zouden kunnen inkopen. Dat kan gigantisch fout gaan als op dat latere moment de inkoop-prijzen juist enorm gaan stijgen.

Een groot deel van de 160.000 klanten van de omgevallen energieleveranciers werd financieel benadeeld. De situatie rond het faillissement van Welkom Energie trok de meeste aandacht. Klanten die nog geld tegoed hadden, zien waarschijnlijk gemiddeld een kleine €300 in rook opgaan. In schrijnende gevallen nog veel meer.

Wij vinden dat wetgeving en toezicht stevig aangescherpt moeten worden om dit soort problemen in de toekomst te voorkomen. Afgelopen najaar hebben we hier flink op aangedrongen bij het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK). En volgens ons is ook binnen de huidige wetgeving al meer mogelijk. Daar hebben we met de toezichthouder Autoriteit Consument en Markt (ACM) over gesproken.

Benadeeld

Afhankelijk van je persoonlijke situatie en het moment van omvallen van de leverancier, kun je na een faillissement met schadeposten blijven zitten. Gaat de leverancier voor de winter failliet, dan heb je waarschijnlijk te veel betaald aan voorschot. En de welkomstbonus krijg je vaak pas aan het einde van je contract. Vooral prijsvechters gebruiken die bonus om met niet zo lage tarieven toch gunstig uit prijsvergelijkingen te komen. Bij een faillissement heb je wel die tarieven betaald, maar kun je fluiten naar je bonus.

◀ Peter van der Wilt is onze expert energie en duurzaamheid en houdt zich vooral bezig met de energietransitie, het Klimaat-akkoord en Europese wetgeving.

En de geschiedenis leert dat bedrijven meestal pas failliet gaan als de energieprijzen stijgen. Moet je dan een nog lopend contract met lage tarieven verwisselen voor een nieuw contract met veel hogere tarieven, dan ben je de pineut. Zeker bij te veel betaalde voorschotten heb je recht op dit geld. Maar de leverancier gaat niet voor niets failliet. Dus de kans dat na de eerste schuldeisers, zoals de Belastingdienst, ook klanten nog hun geld krijgen, is zo goed als nul. Wij vinden dat niet acceptabel.

Basisbehoefte

De huidige consumentenbescherming richt zich vooral op de leveringszekerheid. Ook na een faillissement kom je geen dag zonder stroom of gas te zitten. Het idee achter de liberalisering van de energiemarkt in 2004 was dat concurrentie goed is voor iedereen. En dat die concurrentie gebaat is bij lage drempels voor nieuwe leveranciers.

Het toenmalige ministerie van Economische Zaken hield ook lang vast aan het idee dat faillissementen horen bij een gezonde markt. Volgens ons valt daar wel wat tegen in te brengen. Het gaat hier om een basisbehoefte waar je vaak een aanzienlijk deel van het huishoudbudget aan besteedt.

Consumenten kunnen bovendien niet goed zelf beoordelen of een leverancier een riskante commerciële strategie hanteert. Omdat de toetredingseisen niet zo streng zijn, zou dat zomaar het geval kunnen zijn. Uit onze gesprekken met het ministerie blijkt dat er ook daar inmiddels het besef is dat de bejubelde

De kans dat klanten ook geld krijgen is zo goed als nul en dat vinden wij niet acceptabel

marktwerking ook nadelen heeft, vooral voor consumenten.

Schade repareren

Wij pleiten daarom voor maatregelen die de schade voor klanten na een faillissement beperken en repareren, en faillissementen zo veel mogelijk voorkomen. De positie van consumenten bij een faillissement moet beter. Dat kan door ze ook als eerste schuldeiser aan te wijzen. Of door een bepaald percentage van de boedel direct te reserveren voor klanten. Een garantiefonds kan ook, mits dit riskant gedrag niet verder aanmoedigt en niet leidt tot een te grote kostenverhoging voor iedereen. Wat ook kan, is het verbieden van welkomstbonussen die je pas aan het eind van het contract krijgt. We denken verder aan een verplichting voor energiebedrijven om lopende contracten van failliete energieleveranciers over te nemen, onder dezelfde voorwaarden en met dezelfde tarieven. Een dilemma daarbij is dat als geen enkele leverancier de klanten vrijwillig wil overnemen, de lasten hiervan over alle consumenten verdeeld worden doordat de tarieven zullen gaan stijgen.

Schade voorkomen

Het voorkómen van faillissementen is zeker zo belangrijk. Daarom dringen we aan op structurele aanpassingen van de energiemarkt. In de nieuwe Energiewet komen al diverse aanscherpingen. Zo komt er volgens minister Jetten een vereiste dat energieleveranciers 'voldoende deskundig' moeten zijn. Beter laat dan nooit, zullen we maar zeggen. Ook de aangekondigde toetsing van bestuurders via de Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) en het toetsen

van de integriteit van vergunningaanvragers (wet Bibob) is een goed idee. En er komt een expliciete meldplicht voor als een leverancier belangrijke wijzigingen in de bedrijfsvoering doorvoert. Maar dit alles is wat ons betreft nog niet genoeg. De minister zou de ACM meer bevoegdheden moeten geven en een grotere uitvoeringscapaciteit. Maar ook een toereikend budget om bedrijven met een vergunning beter te toetsen. De ACM moet daarbij proactief controleren, en niet afwachten tot er ernstige signalen over een leverancier zijn. Ook het inkoopbeleid van leveranciers moet periodiek worden getoetst. Dat voorkomt dat ze in problemen raken als door plotselinge marktontwikkelingen hun inkooprijzen fors stijgen.

Betere bescherming

Dat er per direct al meer mogelijk is, is de ACM inmiddels met ons eens. De toezichthouder liet een extern bureau onderzoek doen. Dat concludeert ook dat de ACM binnen de huidige wetgeving nog extra mogelijkheden heeft. Er komen op korte termijn betere checks op de financiële continuïteit en het risicomanagement van de leveranciers. Het ministerie van EZK heeft verder onderzoek aangekondigd naar hoe consumenten beter kunnen worden beschermd bij een faillissement. We gaan er scherp op toezien dat daarbij alle zinvolle instrumenten worden meegenomen. En dat de minister snel werk maakt van de verbeteringen. Zien we niet genoeg verbeteringen of gaat het te langzaam? Dan benaderen we rechtstreeks de minister met onze voorstellen. Want in de huidige marktsituatie zijn nieuwe faillissementen niet uit te sluiten. ■

8

energieleveranciers gingen in 2021 failliet of stopten

Smaakt dit naar meer?

Word lid en krijg direct toegang tot alle
onafhankelijke tests en informatie.

